BG 2023

24

Специален доклад

Интелигентни градове

Налице са конкретни решения, но липсата на цялостен подход създава несигурност за по-широкото им възприемане

CURIA RATIONUM

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА

Съдържание

	Точки
Кратко изложение	I—IX
Въведение	01—10
Необходимост от инвестиции в научни изследвания и иновации в интелигентните градове	01—03
Инициативи на ЕС за интелигентни градове в периода 2014—2020 г.	04—08
Инициативи на ЕС за интелигентни градове в периода 2021—2027 г.	09—10
Обхват и подход на одита	11—17
Констатации и оценки	18—84
Въпреки че като цяло е добре разработена, водещата програма е част от множество разнородни мерки	18—30
Водещата програма е планирана в съответствие с нуждите на градовете в ЕС	19—22
Във водещата програма липсват количествени показатели и цели за оценка на въздействието	23—25
Водещата програма е една от множество разнородни инициативи на ЕС за градовете, с ограничена координация	26—30
Водещите проекти са постигнали осезаеми резултати, но са срещнали многобройни предизвикателства	31—59
Приключените водещи проекти са постигнали осезаеми резултати и до голяма степен са изпълнили индивидуалните си цели	32—36
Възпроизвеждането на решения за интелигентни градове в рамките на консорциумите от проекти е започнало, но са налице значителни пречки	37—40
Предизвикателствата, които са срещнали водещите проекти, са довели до съществени закъснения	41—47
Осигуряването на участие на гражданите се е оказало от решаващо значение, но често е било трудно	48—50

Комисията е подкрепила водещите проекти, но до момента градовете не са успели да привлекат частни инвестиции 51—59

Недостатъци при оценяването и проследяването подкопават използването на водещите проекти 60—84

Недостатъци в рамката за мониторинг и оценка не дават възможност за измерване на въздействието на водещата програма 60—65

Недостатъчната координация с мисията възпрепятства потенциала за възпроизвеждане на водещите проекти 66—71

Финансирането от ЕС се е оказало ценно за градовете, но тези от тях в рамките на мисията нямат сигурност по отношение на общия размер на наличните средства от ЕС 72—84

Заключения и препоръки 85—94

Заключения 85—94

Препоръки

Приложения

Приложение I — Списък на водещите проекти по „Хоризонт 2020“

Приложение II — Списък на водещите градове и градовете последователи

Приложение III — Анкета сред участниците във водещи проекти

Приложение IV — Инициативи със и за градовете за периода 2014—2020 г., получаващи подкрепа от Комисията

Съкращения

Речник на термините

Отговори на Комисията

Хронология

Одитен екип

Кратко изложение

I Три четвърти от жителите на ЕС живеят в градски райони, които играят ключова роля за икономиката, но са и основен източник на замърсяване. Технологичните иновации могат да подобрят управлението на малките и големите градове и да допринесат за постигането на приоритетите на ЕС във връзка със Зеления пакт, както и за напредъка на цифровите технологии и насърчаването на икономика, която е в полза на хората. Интелигентните градове могат да донесат ползи за гражданите и предприятията, като намалят техния въглероден отпечатък и преобразят традиционните процеси и услуги.

II В периода 2014—2020 г. Комисията управлява различни програми и инициативи в подкрепа на проекти за интелигентни градове. Сред тях е водещата програма на „Хоризонт 2020“ в областта на научните изследвания и иновациите на стойност приблизително 400 млн. евро.

III Настоящата водеща инициатива на Комисията (2021—2027 г.) в тази област е мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове, която има за цел да предостави подкрепа на 100 града в ЕС да станат неутрални по отношение на климата до 2030 г. и да послужат като образец, за да могат всички градове в ЕС да последват техния пример до 2050 г.

IV В своя одит Европейската сметна палата (ЕСП) разгледа дали водещата програма е постигнала целите си и е подпомогнала градовете в ЕС в усилията им да станат по-интелигентни, както и дали Комисията е приложила извлечените поуки спрямо мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове. По този начин ЕСП се стреми да допринесе за изпълнението на тази нова инициатива на ЕС след нейната междинна оценка, планирана за 2023 г.

V Общото заключение на ЕСП е, че водещата програма е подпомогнала градовете в усилията им за внедряване на съответните решения, които да ги направят по-интелигентни. Въпреки това липсата на координация между инициативите на ЕС и публичното и частното финансиране може да възпрепятства по-широкото възприемане на тези решения извън кръга на участващите градове.

VI ЕСП установи, че Комисията е разработила добре водещата програма и е предоставила подкрепа за съответните проекти, като е отговорила на нуждите на градовете в ЕС и на другите заинтересовани страни, с които бяха проведени консултации. Въпреки това поради липсата на подходящи показатели, цели и планове за оценка на възпроизвеждането на проектните решения (по-широкото им използване), Комисията не може да измери правилно цялостното въздействие на програмата.

VII ЕСП установи, че приключените водещи проекти са дали положителни резултати и са постигнали по-голямата част от поставените им цели. По водещите проекти обаче са срещнати предизвикателства при съвместната работа с гражданите, което е довело до промени и закъснения при някои от тях.

VIII ЕСП констатира, че настоящото равнище на координация между водещите проекти и мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове не дава възможност за пълно използване и възпроизвеждане на проектните решения. Освен това, въпреки че мисията има за цел да координира различните инициативи на ЕС в областта на интелигентните градове и градското развитие, няма яснота по отношение на наличното финансиране и е твърде рано да се оцени нейното въздействие.

IX ЕСП препоръчва на Комисията:

- да анализира капацитета за финансиране на градовете в рамките на мисията и да предостави подкрепа на тези от тях, които изпитват трудности с финансирането;
- да осигури адекватно участие на гражданите в бъдещи демонстрационни проекти за градско развитие;
- да оцени възпроизвеждането на водещите проекти;
- да координира по-добре водещата програма с мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове.

Въведение

Необходимост от инвестиции в научни изследвания и иновации в интелигентните градове

01 ЕС е силно урбанизиран, като почти 75 % от неговите граждани живеят в малки и големи градове, а до 2050 г. се очаква те да станат 80 %[1]. Освен че играят ключова роля за икономиката, градовете и метрополните райони са и значителни източници на парникови газове и замърсяване на въздуха, водата и почвите. Използването на технологии за подобряване на начина, по който се управляват градовете, може да спомогне за постигането на три от приоритетите на ЕС: Зеления пакт, акцент върху цифровите технологии и икономика в полза на хората.

02 В интелигентния град устойчиво градско развитие се постига чрез нови, ефективни и лесни за използване технологии и услуги, по-конкретно в областите на енергетиката, транспорта и ИКТ[2]. Освен че интелигентните градове използват технологии с цел пестене на ресурси и намаляване на замърсяването, те също така се стремят да направят градските услуги по-гъвкави и достъпни, да повишат безопасността на обществените пространства и да подобрят транспорта, управлението на водите и отпадъците, уличното осветление и отоплението в сградите.

03 Градовете стават интелигентни чрез внедряване на иновативни технологии, създаване на нови бизнес модели, управленски практики и стратегии за развитие, както и чрез приемане на подходяща рамка за управление и законодателство. Всичко това е възможно само ако се извършат необходимите инвестиции в научни изследвания и иновации (НИИ). В ***таблица 1*** е представен неизчерпателен списък на ключовите характеристики и базовите технологии на интелигентните градове.

---

[1] Европейска агенция за околна среда, „Адаптиране на градовете в Европа — как европейските градове реагират на изменението на климата?“, 2020 г.

[2] Работна програма за периода 2014—2015 г. на „Хоризонт 2020“.

Таблица 1 — Ключови характеристики и базови технологии на интелигентните градове

ХАРАКТЕРИСТИКИ	БАЗОВИ ТЕХНОЛОГИИ
• Енергийна ефективност и зелена енергия • Повторно използване на водата и отпадъците • Обществена безопасност • Иновативно образование и здравеопазване • Екологични сгради/жилища • Ефективна мобилност и обществен транспорт • Иновативни услуги за гражданите • Устойчивост на изменението на климата и на сътресения • Социално приобщаване • Електронно управление • Прозрачност и защита на неприкосновеността на личния живот	• Интернет на нещата • Изкуствен интелект и машинно самообучение • Анализ на данни • 5G • Интелигентни сензори • Управление и сигурност на данните • Инструменти за електронно управление • Нови материали за енергийна ефективност • Интелигентни мрежи • Технологии за съхранение на енергия и за енергия от възобновяеми източници • Геопространствени технологии

Източник: ЕСП.

Инициативи на ЕС за интелигентни градове в периода 2014—2020 г.

04 Редица секторни политики и инициативи в периода 2014—2020 г. допринасят за определянето и изпълнението на стратегията на ЕС за НИИ в областта на интелигентните градове. Най-значимите от тях включват:

- „Хоризонт 2020“, по която са определени общи цели и е предоставено финансиране за иновативни проекти в областта на НИИ за градско развитие;
- Европейското партньорство за иновации „Интелигентни градове и общини“ (и неговия приемник, Пазара на интелигентните градове), което обединява промишлените отрасли и градовете в ЕС с цел да се съгласуват публичните и частните програми за НИИ и да се насърчават инициативи за сътрудничество;
- Европейския стратегически план за енергийните технологии, който насърчава сътрудничеството между държавите, дружествата и изследователите от ЕС в областта на технологиите с ниски нива на въглеродни емисии и неутралните по отношение на климата енергийни системи.

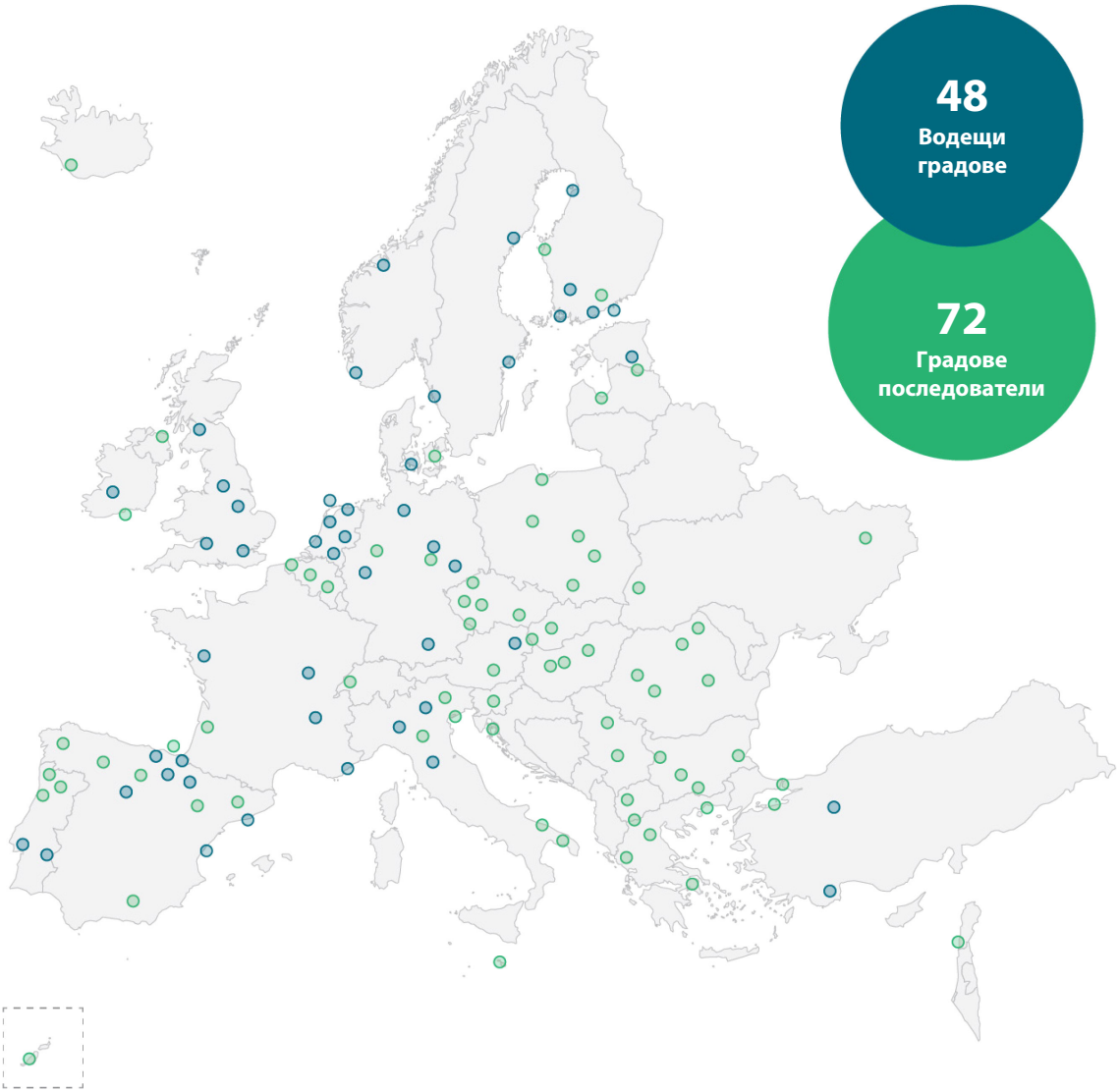
05 Проекти в областта на НИИ за градско развитие са включени във всички стълбове и конкретни цели на „Хоризонт 2020“. По третия стълб на програмата („Обществени предизвикателства“) се предоставя подкрепа на междусекторни проекти за демонстриране на иновативни градски технологии и услуги и управленски подходи и решения чрез специални покани за представяне на предложения за проекти „Интелигентни градове и общини“.

06 По поканите за представяне на предложения „Интелигентни градове и общини“ са финансирани 18 „водещи проекта“, наричани заедно в доклада на ЕСП „водещата програма“, които:

- обединяват градски органи, публични и частни дружества и изследователи в консорциуми от проекти с между 22 и 53 партньори;
- се стремят да ангажират гражданите и да им предоставят възможност да демонстрират решения за интелигентни градове;
- се ръководят от два до три „водещи града“, в които се демонстрират нови технологии и решения, и включват най-малко два „града последователи“, в които се възпроизвеждат демонстрираните решения в края на проекта (това възпроизвеждане не се финансира по водещите проекти);
- са част от по-мащабни градоустройствени планове.

07 Общото финансиране по „Хоризонт 2020“, предоставено за водещите проекти, възлиза на 381 млн. евро. Стойността на подкрепените проекти, включително съфинансирането, възлиза на 446 млн. евро (вж. ***приложение I***). Осемнадесетте водещи проекта са включвали или все още включват 48 водещи града, 72 града последователи и 515 други партньори (вж. ***снимка 1*** и ***приложение II***). Участващите градове са разпределени в 24 държави членки. Във водещата програма не участват градове в Кипър, Литва и Люксембург.

Снимка 1 — Водещи градове и градове последователи

Източник: ЕСП.

08 Изпълнителната агенция за иновации и мрежи (INEA) е управлявала процеса на подбор на водещи проекти под надзора на генерални дирекции „Енергетика“, „Мобилност и транспорт“ и „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“. Европейската изпълнителна агенция за климата, инфраструктурата и околната среда (CINEA), която на 1 април 2021 г. замени INEA, наблюдава изпълнението на проектите. За по-добра четимост в настоящия доклад се използва CINEA и за двете агенции.

Инициативи на ЕС за интелигентни градове в периода 2021—2027 г.

09 Понастоящем Комисията управлява или допринася за широк набор от инициативи със и за градовете. Водещата инициатива за НИИ в тази област е мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове („мисията“), чиято цел е до 2030 г. да има 100 неутрални по отношение на климата града и да гарантира, че всички градове в ЕС ще последват този пример до 2050 г.[3] През април 2022 г. Комисията подбира 100 града от държавите — членки на ЕС, и 12 града от асоциираните към „Хоризонт Европа“ държави за участие в мисията („градове в рамките на мисията“). От тях 51 града участват във водещите проекти.

10 През октомври 2021 г. Комисията стартира платформата на мисията, управлявана по проекта NetZeroCities. Платформата предоставя техническа, регулаторна и финансова помощ на градовете в рамките на мисията. Тя подпомага и заинтересованите градове, включително тези извън рамките на мисията, чрез серия от пилотни действия, възможности за финансиране и услуги за обучение между партньори.

[3] Съобщение относно европейските мисии, 29 септември 2021 г.

Обхват и подход на одита

11 В рамките на одита беше извършена оценка на планирането и изпълнението на водещата програма на „Хоризонт 2020“ и на това дали тя е постигнала целта си да подпомогне ефективно градовете в ЕС да станат по-интелигентни. ЕСП също така разгледа дали Комисията е приложила извлечените поуки от програмата при разработването и изпълнението на мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове — водеща инициатива, въведена в „Хоризонт Европа“. Одитната дейност на ЕСП обхвана периода от юли 2012 г. до декември 2022 г.

12 ЕСП реши да извърши настоящия одит, тъй като водещата програма е мащабна демонстрационна инициатива за градско развитие, нововъведена в „Хоризонт 2020“. ЕСП очаква нейните констатации да бъдат полезни в контекста на междинната оценка на мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове, планирана за 2023 г.

13 Одитът на ЕСП се съсредоточи върху това дали:

- Комисията е разработила по подходящ начин работните програми по „Хоризонт 2020“, в които се съдържат водещите проекти;
- водещите проекти са подпомогнали градовете в ЕС да станат по-интелигентни чрез внедряване на иновативни решения за интелигентни градове;
- участващите градове са възпроизвели решенията за интелигентни градове, демонстрирани чрез проектите;
- Комисията е предоставила адекватна подкрепа за водещите проекти;
- дали Комисията е наблюдавала водещите проекти по подходящ начин и е приложила извлечените поуки спрямо „Хоризонт Европа“ и мисията.

14 ЕСП направи преглед на ролята на Комисията при разработването и управлението на водещата програма и разгледа политиките, програмите и услугите на ЕС за подкрепа в областта на интелигентните градове, като проведе срещи с Комисията и CINEA и анализира наличната документация.

15 Одиторите оцениха всички 18 водещи проекта чрез:

- писмени въпросници и срещи с координаторите на проектите и с други партньори по проектите;
- анализ на наличната проектна документация, по-специално споразумения за отпускане на безвъзмездна финансова помощ, периодични и текущи доклади и доклади за оценка;
- анализ на информацията, която се съдържа в базата данни на Комисията eGrants.

16 ЕСП проведе дискусии с представители от 15 града, които бяха подбрани така, че да отразяват популацията от участващи градове, като същевременно се осигури разнообразие по отношение на:

- вида град (11 водещи града и четири града последователи);
- ролята в проекта (осем координатори на проекти и седем партньори по проекти);
- географското местоположение (градове от девет различни държави);
- размера (три града с население от над 1 млн. души; седем града с население между 0,5 и 1 млн. души; и пет града с население под 0,5 млн. души).

17 Одиторите на ЕСП проведоха анкета на участниците във водещите проекти, събраха отговори от 40 града (20 водещи града и 20 града последователи) и от 52 други участници (вж. ***приложение III***), проведоха дискусии с експерти в областта на интелигентните градове и разгледаха свързани с темата публикации и материали. Одитната работа не включваше събеседвания с отделни граждани, граждански организации или групи по интереси, а беше основана на информация, събрана пряко от представители на градовете, координатори на проекти, партньори и експерти от 15 представителни града, участващи в програмата.

Констатации и оценки

Въпреки че като цяло е добре разработена, водещата програма е част от множество разнородни мерки

18 Водещите проекти са мащабни демонстрационни инициативи за градско развитие, които следва да отразяват съвместния и междусекторен характер на инициативите за интелигентни градове. По своя замисъл те следва да интегрират по иновативен начин близки до пазара технологии от различни области, за да се тестват и възпроизвеждат решения и бизнес модели.

Водещата програма е планирана в съответствие с нуждите на градовете в ЕС

19 ЕСП установи, че водещата програма като цяло е добре разработена. Тя обединява множество заинтересовани страни в областта на интелигентните градове в съответствие с междусекторния характер на проектите за интелигентни градове и взема предвид целите на инициативите на ЕС за интелигентни градове (вж. точки ***02***, ***03*** и ***18***). С помощта на Европейското партньорство за иновации „Интелигентни градове и общини“ и Европейския стратегически план за енергийните технологии Комисията се е консултирала с различни заинтересовани страни, в т.ч. градове, частни дружества, изследователи и граждани. След това тя е включила резултатите от тези консултации при разработването на водещата програма, многогодишните работни програми по „Хоризонт 2020“ и поканите за представяне на предложения, за да подбере водещите проекти.

20 Европейското партньорство за иновации „Интелигентни градове и общини“ (вж. точка ***04***) е включило в своите ръководни органи експерти в областта на интелигентните градове и си е сътрудничило със стотици заинтересовани страни чрез групи за действие. То е изготвило стратегически план за изпълнение, в който са набелязани три области за действие: устойчива градска мобилност, устойчиви райони и застроена среда и интегрирана инфраструктура и процеси в областите на енергетиката, ИКТ и транспорта. Комисията е включила тези области в работните програми по „Хоризонт 2020“ и те са взети предвид във всички 18 водещи проекта.

21 Работната група за интелигентни градове и общини, създадена в рамките на Европейския стратегически план за енергийните технологии, е ангажирала представители на градовете, промишлеността, научноизследователските организации и гражданите от петнадесет държави членки и две асоциирани към „Хоризонт 2020“ държави. Тя е определила „области с положителна енергия“ (т.е. области с годишен положителен енергиен баланс и с нулеви нетни емисии на CO2) и е изготвила план за изпълнение на действия по разгръщане и възпроизвеждане на такива области в ЕС[4]. След това Комисията е включила тези концепции в своята работна програма за „Хоризонт 2020“ за периода 2018—2020 г. и в поканите за представяне на предложения. Предвид това финансираните водещи проекти са били разработени така, че да допринасят за целта на Европейския стратегически план за енергийните технологии за създаване на 100 области с положителен енергиен баланс в Европа до 2025 г.

22 Съгласно общите разпоредби на „Хоризонт 2020“ в многогодишните работни програми са определени критериите за допустимост и подбор за 18-те водещи проекта. С годишните покани за представяне на предложения от 2014 г. до 2020 г. консорциуми от ЕС и от асоциираните към „Хоризонт 2020“ държави са приканени да представят предложения за проекти. След това външни експерти, наети от CINEA и работещи под нейното наблюдение, са оценили и класирали тези предложения въз основа на три критерия: върхови постижения, въздействие и качество и ефикасност на изпълнението.

Във водещата програма липсват количествени показатели и цели за оценка на въздействието

23 В многогодишните работни програми по „Хоризонт 2020“ е определено въздействието, което Комисията е очаквала да постигнат водещите проекти. Въпреки че това въздействие е претърпяло развитие във времето (вж. ***таблица 2***), в работните програми то е описано най-общо, без да се посочват цялостни количествени показатели и цели. Такива показатели и цели биха могли да направляват действията на водещата програма и тези на отделните водещи проекти. Те също така биха дали възможност за измерване на напредъка на действията и оценка на въздействието им.

[4] ДЕЙСТВИЕ №°3.2 от плана SET — План за изпълнение.

Таблица 2 — Основни въздействия, които се очаква да бъдат постигнати от водещите проекти

2014—2015 г.

- Внедряване на иновативна и възпроизводима енергия, транспортни решения и ИКТ решения и задействане на мащабни икономически инвестиции.
- Повишаване на енергийната ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници и същевременно увеличаване на сигурността на енергийната система и понижаване на разходите, свързани с нея.
- Повишаване на ефективността на мобилността, с по-ниски емисии на замърсители и CO2, и повишаване на качеството на въздуха като цяло.
- Повишаване на качеството на живот чрез създаване на местни работни места.

2016—2017 г.

- Практическо прилагане на финансово осъществими решения за установените градски предизвикателства и намаляване на техническите и финансовите рискове пред тяхното възпроизвеждане.
- Повишаване на енергийната ефективност в регионален мащаб, насърчаване на възобновяемите енергийни източници, увеличаване на сигурността на енергийната система и намаляване на свързаните с нея разходи.
- Гарантиране на въвеждането на електрически превозни средства в градовете, намаляване на емисиите на CO2 от транспорта и повишаване на качеството на въздуха като цяло.

2018—2020 г.

- Постигане на целите на ЕС за смекчаване на изменението на климата и адаптиране към него и на националните/местните цели в областта на енергетиката, качеството на въздуха и климата.
- Насърчаване на широкомащабното разгръщане на области с положителен енергиен баланс.
- Насърчаване на енергийната ефективност и увеличаване на дела на възобновяемите енергийни източници, повторно използване на отпадна топлина и решения за съхранение.
- По-широко използване на решения за електрическа мобилност.

Източник: ЕСП, въз основа на работните програми по „Хоризонт 2020“.

24 В поканите за представяне на предложения за водещи проекти консорциумите са били приканени да определят свои собствени специфични за проектите показатели за въздействие, цели и практики за мониторинг. Въпреки че финансираните водещи проекти имат някои общи цели, по-специално за намаляване на потреблението на енергия и емисиите на CO2, те в голяма степен се различават по своите количествени показатели и цели, базовите стойности, използвани за сравнителен анализ, и методологиите за мониторинг. Тази разнородност на данните поставя ограничения пред Комисията при правилното измерване на цялостното въздействие на програмата.

25 За разлика от водещата програма, в рамките на мисията са зададени количествени показатели и цели и е определен срок за тяхното постигане (вж. точка ***09***). Комисията също така възнамерява да предостави на градовете в рамките на мисията предварително определена система за мониторинг и докладване. Мисията е разработена така, че да се преодолеят ограниченията на водещата програма. Твърде рано е обаче да се оцени нейното изпълнение (вж. точки ***23*** и ***24***).

Водещата програма е една от множество разнородни инициативи на ЕС за градовете, с ограничена координация

26 В периода 2014—2020 г. Комисията е управлявала или подкрепила повече от 50 инициативи, включително инструменти за финансиране и действия за подкрепа, които са пряко или непряко свързани с градското развитие (вж. ***приложение IV***).

27 Дванадесет генерални дирекции на Комисията и три изпълнителни агенции са стартирали, управлявали и наблюдавали тези инициативи и продължават да управляват и наблюдават онези от тях, които все още са в ход. В областта на НИИ генерални дирекции „Научни изследвания и иновации“, „Енергетика“, „Мобилност и транспорт“ и „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“ играят водеща роля заедно със CINEA. Освен това генерална дирекция „Регионална и селищна политика“, при споделено управление с държавите членки, е наблюдавала прилагането на структурните фондове в подкрепа на инвестициите в градско развитие.

28 Комисията е създала преки връзки между водещата програма и някои други инициативи от потенциално значение за водещите градове и градовете последователи, по-специално Европейското партньорство за иновации „Интелигентни градове и общини“ (вж. точка ***20***), Европейския стратегически план за енергийните технологии (вж. точка ***21***), групата „Градове с възможност за разрастване“ (вж. точка ***54***) и Пазара на интелигентните градове (вж. точка ***55***).

29 Въпреки това липсва цялостна стратегия, която да направлява и свързва другите инициативи на ЕС в областта на интелигентните градове и градското развитие. Вследствие на това е била ограничена координацията между водещата програма и инструментите за финансиране и инициативите, с изключение на тези, посочени в точка ***28***. Чрез своята оценка на работните програми по „Хоризонт 2020“ и събеседванията с представителите на градовете, служителите на Комисията и ръководителите на проекти от CINEA ЕСП установи по-специално, че Комисията не е създала връзки между водещата програма и другите инструменти за финансиране, нито е предоставила информация за тези инструменти на водещите градове и градовете последователи. Освен това в рамките на Комисията не съществува официална междуведомствена управленска структура за координиране на инструментите на ЕС за финансиране с други инициативи, свързани с интелигентните градове или градското развитие. Липсата на цялостна стратегия е особено важна, като се има предвид, че при разработването на водещата програма не е включено финансиране за възпроизвеждане на решенията.

30 Целта на мисията е да координира различните инициативи на ЕС в областта на интелигентните градове и градското развитие и чрез своята платформа (вж. точка ***10***) да подпомага градовете да обединяват финансиране от множество публични и частни източници. Към настоящия момент обаче е твърде рано да се прецени дали действията на Комисията ще подпомогнат ефективно мисията да постигне тази цел.

Водещите проекти са постигнали осезаеми резултати, но са срещнали многобройни предизвикателства

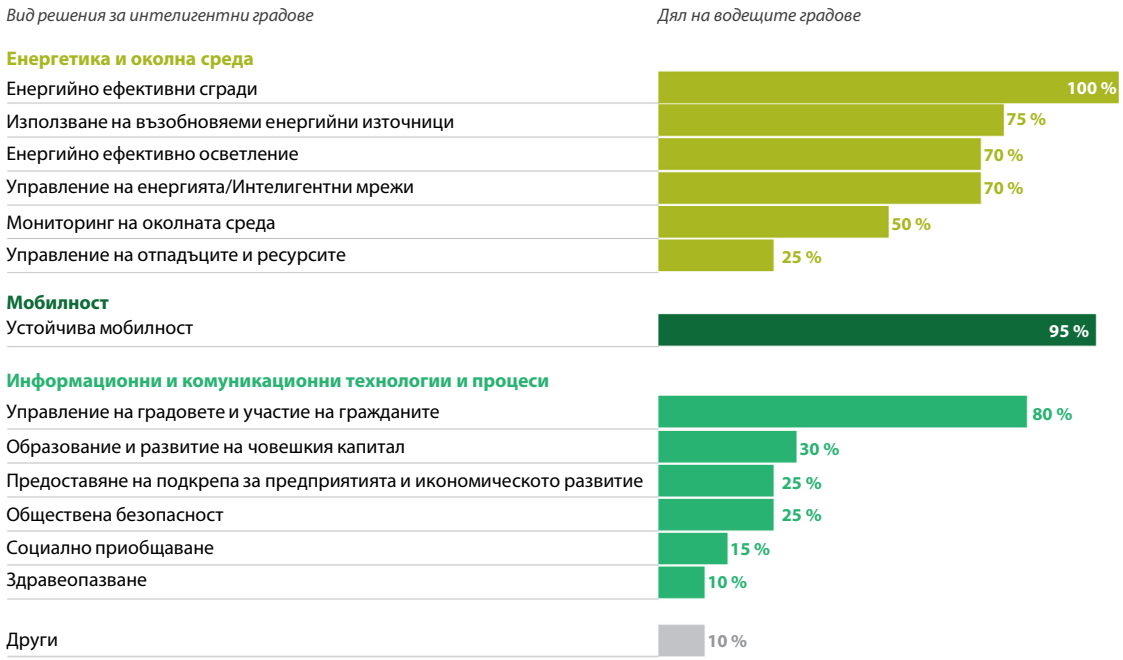
31 Целта на водещите проекти е да демонстрират иновативни градски решения във водещите градове и да насърчат тяхното възпроизвеждане както във водещите градове, така и в градовете последователи. За да се постигне това, участващите градове трябва да ангажират всички съответни заинтересовани страни от екосистемата на интелигентните градове, и по-специално техните граждани.

Приключените водещи проекти са постигнали осезаеми резултати и до голяма степен са изпълнили индивидуалните си цели

32 Въпреки че е трудно да се изолират отделни решения, анализът на ЕСП на споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ и докладите за изпълнението на 16 проекта позволи на одиторите да идентифицират няколкостотин решения за интелигентни градове, планирани във водещите градове. ЕСП установи, че по-голямата част от тези решения са свързани с енергетиката.

33 На ***фигура 1*** са показани различни видове решения и делът на водещите градове, които са ги въвели или ще ги въведат благодарение на одитираните проекти. В ***каре 1*** са представени примери за такива решения.

Фигура 1 — Видове решения за интелигентни градове и дял на водещите градове, които ги въвеждат

Източник: Анкета на ЕСП.

Каре 1

Примери за решения за интелигентни градове, въведени от водещите проекти

БАРСЕЛОНА (Испания) — Град Барселона е демонстрирал решение за „интелигентни стълбове“, при което стълбовете на уличните лампи се преобразуват в телекомуникационни центрове, разпределени на територията на целия град, и усилват безжичните мрежови връзки. Интелигентните стълбове предоставят инфраструктура за свързаност с отворен код, която може да приема различни видове сензори, включително за наблюдение на качеството на въздуха и движението по пътищата. Това решение отговаря на нарастващото търсене на свързаност и прави възможно използването на функционалностите на „интернет на нещата“. Общината е инсталирала девет стълба като част от проекта GrowSmarter, които обслужват 2 200 ползватели и обработват 55 GB данни месечно. След края на проекта тя е започнала да инсталира още такива стълбове в други части на града.

Интелигентен стълб в Барселона.

ДРЕЗДЕН (Германия) — Като част от проекта MAtchUp град Дрезден е внедрил ново решение за съхранение на топлинна енергия в иновативната електроцентрала Райк (Reick), за да увеличи ефективността на отоплението в своя окръг. Инсталираното хранилище за топлинна енергия се състои от 20 съда под налягане с общ капацитет за вода 7 800 м³ в допълнение към вече монтираните 6 600 м³. Новият разширен блок предоставя по-голяма гъвкавост на енергоснабдяването и оптимизира работата на електроцентралата, като по този начин годишните емисии на CO2 се намаляват с над 7 300 тона. В дългосрочен план това ще направи възможно съхранението на зелена топлина от възобновяеми енергийни източници, като осигурява още по-големи ползи за околната среда.

Съхранение на топлинна енергия в иновативната електроцентрала Райк, SachsenEnergie, Killig 2021 г.

РОТЕРДАМ (Нидерландия) — Като част от проекта Ruggedised, операторът на обществен транспорт в Ротердам RET е разработил софтуер за планиране, с помощта на който се оптимизират графиците за зареждане на електрическите му автобуси. Софтуерът използва информация в реално време за акумулаторните батерии на автобусите и градския трафик, за да се оптимизират пътуванията с автобус и да се намали общото потребление, като същевременно се спазват разписанията. RET планира да разшири мащаба на това решение до целия си автобусен парк в Ротердам, който до 2030 г. следва да се състои изцяло от електрически автобуси.

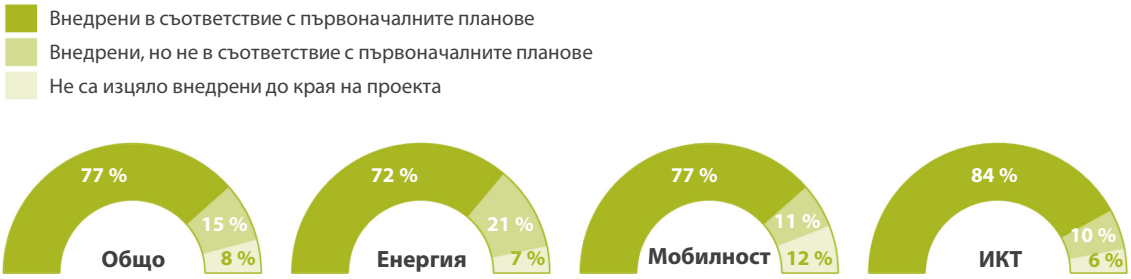

Електрически автобуси в Ротердам.

34 В края на 2022 г. девет от 18-те водещи проекта са били приключени. Що се отнася до останалите проекти, ако няма закъснения, се очаква четири да бъдат завършени през 2023 г., четири през 2024 г. и един през 2025 г. ЕСП анализира деветте приключени проекта (вж. ***приложение I***), за да определи броя на решенията, които:

- са били внедрени в съответствие с първоначалните планове, включени в споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ;
- са били внедрени, но не в съответствие с първоначалните планове;
- които не са били изцяло внедрени до края на проекта (вж. ***фигура 2***).

Фигура 2 — Внедряване на решения във водещите градове (като цяло и по сфера на приложение)

Източник: ЕСП, въз основа на доклади, въпросници и събеседвания с координаторите на проектите и представителите на градовете.

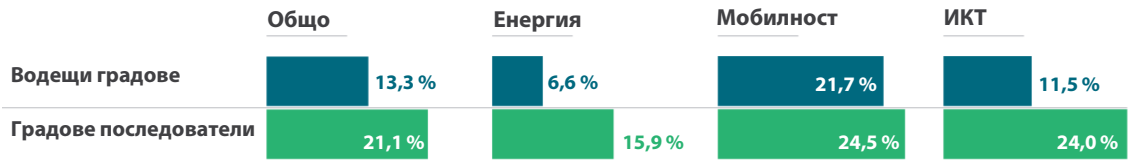
35 По отношение на очакваните резултати за 18-те проекта споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ съдържат специфични за проектите качествени и количествени цели. Те включват например внедряване на ИТ платформа за мобилност, увеличаване на използването на възобновяеми енергийни източници, намаляване на сметките за енергия (качествени цели), икономии на енергия в размер на 30 % в обновените сгради и намаляване на емисиите на CO2 с 5 000 тона годишно (количествени цели).

36 Въпреки че не беше възможно да се обобщят данните и да се изчисли общото равнище на постигнатите резултати от водещата програма (вж. точка *24*), ЕСП анализира официалните доклади, за да провери дали отделните водещи проекти са постигнали целите, заложени в споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ, като например намаляване на потреблението на енергия и на емисиите на CO2 и увеличаване на използването на възобновяеми енергийни източници. Този анализ обхвана само седем приключени проекта, за които имаше достатъчно подробна информация. Независимо от това ЕСП установи, че тези проекти са постигнали или надхвърлили приблизително две трети от очакваните цели, а една трета от целите, по-специално за икономии на енергия и намаляване на емисиите на CO2, са отчасти постигнати.

Възпроизвеждането на решения за интелигентни градове в рамките на консорциумите от проекти е започнало, но са налице значителни пречки

37 Чрез анализ на докладите по проектите и събиране на информация от координаторите на проектите и градовете, участвали в деветте приключени проекта, ЕСП оцени колко планирани проектни решения са били възпроизведени от други градове, въпреки че възпроизвеждането може да отнеме години и много проекти или са наскоро завършени, или все още продължават. На ***фигура 3*** са обобщени резултатите от оценката на ЕСП.

Фигура 3 — Дял на планираните проектни решения, възпроизведени във водещите градове и градовете последователи (като цяло и по сфера на приложение)

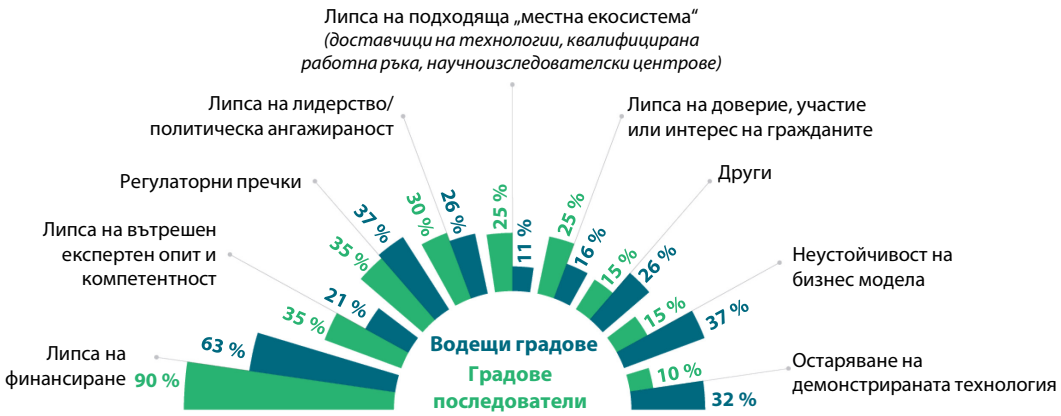

Източник: ЕСП, въз основа на доклади, въпросници и събеседвания с координаторите на проектите и представителите на градовете.

38 Водещите градове, които отговориха на анкетата на ЕСП, обявиха планове за възпроизвеждане на 59 % от проектните решения. А 90 % от градовете последователи обявиха намерението си да възпроизведат най-малко едно решение, демонстрирано от техния водещ проект.

39 На ***фигура 4*** е представен преглед на най-честите пречки пред възпроизвеждането на проектните решения и процентът на градовете, които са се сблъскали с такива пречки. Впечатлението, че липсата на частно и публично финансиране е основна пречка за възпроизвеждането на решения, е свързано с факта, че това възпроизвеждане не се финансира от водещата програма, а също и с липсата на достатъчна координация с другите инициативи (вж. точка ***29***). Освен това недостатъчната степен на готовност на някои проектни решения също затруднява привличането на частно финансиране (вж. точка ***59***).

Фигура 4 — Дял на водещите градове и градовете последователи, които срещат пречки при възпроизвеждането на проектни решения

Източник: Анкета на ЕСП.

40 В споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ от водещите проекти се изисква да споделят с обществеността своите дейности и крайни резултати, по-специално с потенциалните заинтересовани градове. Този обмен на информация насърчава и други да възпроизвеждат проектните решения извън партньорите по водещите проекти. Твърде рано е обаче да се прецени дали резултатите от проектите ще бъдат възпроизведени от други градове извън консорциумите от водещи проекти (вж. точка ***37***).

Предизвикателствата, които са срещнали водещите проекти, са довели до съществени закъснения

41 Водещите проекти се провеждат в сложна и постоянно променяща се градска среда. Вследствие на това те са били изправени пред редица предизвикателства, които са забавили внедряването на планираните решения, а в някои случаи (вж. точка ***34***) са довели до преработване или отмяна на решения. На ***фигура 5*** са описани видовете предизвикателства и честотата, с която са се срещали. В ***каре 2*** някои от тях са илюстрирани с конкретни примери.

Фигура 5 — Брой водещи проекти, изправени пред определени предизвикателства

Източник: Въпросници, срещи с координатори на проекти и доклади от 18-те водещи проекта.

Каре 2

Примери за предизвикателства пред градовете

ТРЕНТО (Италия) — Като част от проекта Stardust, в град Тренто са пожелали да обновят три социални жилищни сгради с етажна собственост, състоящи се от 156 апартамента, и да ги оборудват с иновативни решения за възобновяема енергия. При строителните работи е имало редица забавяния главно поради бюрократични проблеми и те са спрели напълно, когато италианското правителство е одобрило т.нар. 110 % super bonus в отговор на кризата с COVID-19. По тази специална мярка за данъчни облекчения е предоставян данъчен кредит в размер на 110 % за разходите, направени за повишаване на енергийната ефективност на сградите. Тъй като чрез тази мярка са предоставяни по-големи стимули, отколкото тези по „Хоризонт 2020“, някои от собствениците на частни жилища са отказали предложението на проекта Stardust и са избрали по-консервативно решение за обновяване.

УТРЕХТ (Нидерландия) — Като част от проекта IRIS, дружество за социално жилищно настаняване в Утрехт е планирало до обнови 12 многофамилни жилищни сгради, но е срещнало възражения от страна на гражданите. В избрания за демонстрационните дейности мултикултурен квартал с население с ниски доходи е възникнало несъответствие между основните нужди на гражданите за близост до училища, храна на достъпна цена и безопасност и целта на проекта за внедряване на интелигентни технологии за повишена енергийна ефективност. Поради това партньорите по проекта са назначили местни посланици, които да обикалят от врата на врата, за да обясняват предлаганите решения, и са организирали информационни сесии в училищата, за да достигнат до родителите чрез децата им. В крайна сметка по проекта успешно са обновени четири от първоначалните 12 сгради, а останалите осем са били заменени с нови.

Обновена сграда в Утрехт.

ВИЕНА (Австрия) — Като част от проекта Smarter Together град Виена е демонстрирал многобройни решения за електрическа мобилност, чрез които се намаляват търсенето на енергия, потреблението на изкопаеми горива и емисиите на CO2, като същевременно се подобрява мобилността на жителите и предприятията. Едно от решенията е било услуга за съвместно ползване на електрически автомобили за кварталите със социални жилища. Тъй като бизнес моделът за това решение обаче се е оказал неустойчив без безвъзмездната финансова помощ от ЕС, сътрудничеството с доставчика на електрически автомобили не е продължило след края на водещия проект. Впоследствие, използвайки придобития опит, дружеството за социални жилища и другите оператори са преработили услугата, като са я направили достъпна за широката общественост и са намерили нов доставчик. В резултат на това в момента услугата функционира и е устойчива.

42 Пандемията от COVID-19 се е отразила неблагоприятно върху изпълнението на 16 водещи проекта, по-специално поради:

- забавяне или принудителна отмяна на дейностите по проектите (например по време на ограничителните мерки собствениците на апартаменти не са могли да се срещат, за да гласуват дали да одобрят дейностите по обновяване, а партньорският обмен на място между водещите градове и градовете последователи не е могъл да се осъществява);

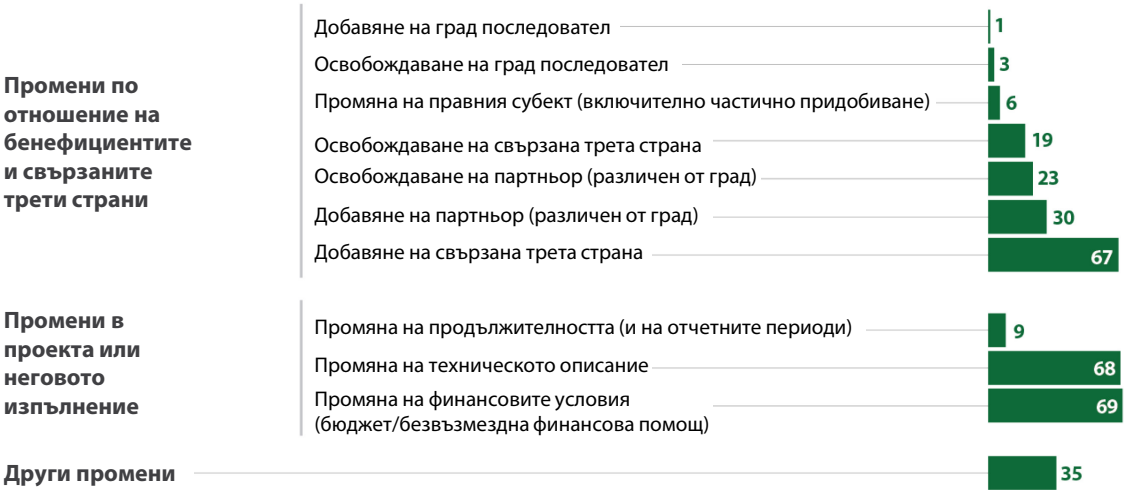
- поради изкривяване на данните от наблюдението на внедрените решения (например по време на ограничителните мерки стойностите на потреблението на енергия за обновените сгради са били необичайни, а новите решения за обществен транспорт са били крайно недостатъчно използвани).

43 Глобалната енергийна криза, която избухна през 2021 г., е засегнала водещите проекти в различна степен. Големите колебания в цените и несигурността на пазарите за енергия, суровини и компоненти са накарали предприятията и публичните органи да забавят новите инвестиционни проекти. Например иновативно решение за комбинирано производство на топлинна и електроенергия е било временно преустановено в един водещ град и в крайна сметка е било заменено с по-дребномащабно решение, тъй като е било трудно да се симулират бъдещите оперативни разходи, свързани с него.

44 Поради тези забавяния по водещите проекти са поискани удължавания с 6—18 месеца (в допълнение към тяхната първоначална продължителност от 60 месеца) (вж. ***приложение I***). Други девет проекта не са внедрили всички свои решения навреме, за да бъде възможно да се наблюдава тяхното изпълнение в продължение на 24 или повече месеца, въпреки че това се е изисквало от работните програми по „Хоризонт 2020“.

45 Градовете са променили планираните от тях дейности и решения поради срещнатите предизвикателства, което е довело до 73 изменения в споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ — средно по четири за всеки водещ проект. По време на одита бяха изготвени още девет изменения, а по проектите, които все още са в ход, може да бъдат поискани допълнителни изменения. В ***таблица 3*** са обобщени конкретните промени, направени в споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ.

Таблица 3 — Изменения на споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ

Източник: Изменения на споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ (състояние в края на 2022 г.).

46 Въз основа на информацията, предоставена от координаторите на проекти, две трети от проектите за засегнати най-малко от една процедура за изменение, която е продължила между шест месеца и две години — от първоначалните неофициални дискусии до официалното представяне и одобрение. Продължителността на процедурите за изменение е била свързана със сложността на проектите и с необходимите промени за адаптиране към развиващата се градска среда.

47 Продължителните процедури за изменение забавят дейностите по проектите по няколко начина. Например, докато чакат официалното одобрение на дадено искане за изменение, градовете може да предпочетат или да им се наложи временно да преустановят своите тръжни процедури, частните дружества — да не инсталират своите технологични решения, а научноизследователските центрове — да забавят наемането на нови служители. Междувременно, предвид бързото технологично развитие и развитие на пазара, решенията за интелигентни градове може да станат неактуални от технологична или икономическа гледна точка.

Осигуряването на участие на гражданите се е оказало от решаващо значение, но често е било трудно

48 Участието на гражданите е от изключителна важност при разработването и внедряването на решения за интелигентни градове, които най-добре отговарят на техните нужди. Управляващите градовете отговарят за спечелването на доверието на техните граждани, а Комисията следва да проверява дали са предприети подходящи мерки за ангажиране на гражданите преди началото на проектите за интелигентни градове или по време на тяхното осъществяване. Много водещи проекти са се сблъскали със значителни предизвикателства при ангажирането на гражданите.

49 Всеки водещ град е използвал собствена стратегия за изграждане на доверие у своите граждани и за тяхното ангажиране в разработването и внедряването на проектни решения. Освен това степента на участие на гражданите е зависела от естеството на решението. Например, въпреки че саниране на конферентен център не е изисквало прякото участие на гражданите, специализиран информационен център, разположен в планиран за саниране квартал на града, е спомогнал гражданите да бъдат информирани и убедени в ползите от предлаганите проектни решения. По подобен начин поредица от семинари са улеснили реализирането на десет проекта за енергиен преход в градовете, които са били предложени пряко от гражданите.

50 Според координаторите на проектите три четвърти от водещите проекти са срещнали съпротива или липса на ангажираност от страна на гражданите при внедряването на планираните решения. Въпреки че обикновено дейностите по проектите се забавят от регулаторни проблеми, липсата на ангажираност от страна на гражданите, и още по-лошо — тяхната съпротива, могат да станат причина за неуспеха на решенията за интелигентни градове (вж. ***каре 3***).

Каре 3

Примери за това как съпротивата на гражданите е възпрепятствала внедряването на интелигентни решения във водещите градове

а) Наематели на апартаменти са блокирали обновяването на обитаваните от тях сгради поради опасения, че ремонтните работи ще повишат наема, и са отказали да признаят ползите например по отношение на по-ниските сметки за енергия и по-голямото удобство.

б) Семейства с ниски доходи, живеещи в социални жилища, не са могли да си позволят да участват в инвестицията по водещ проект за подобряване на енергийната ефективност на техните жилища.

в) Шофьори на таксита са възразили срещу въвеждането на приложение за проследяване на местоположението с цел намаляване на градските задръствания, тъй като не са се доверявали на доставчика на услугата и не са одобрявали обработването на събраните данни.

Източник: Събеседвания с представители на градовете и доклади по проектите.

Комисията е подкрепила водещите проекти, но до момента градовете не са успели да привлекат частни инвестиции

51 Екип от ръководители на проекти от CINEA, подпомагани от външни експерти, са наблюдавали изпълнението на водещите проекти, като същевременно са им предоставяли административни насоки. Поради множество причини, включително голямата продължителност на проектите, съставът на екипа се е променял няколко пъти. Въпреки че координаторите на проекти, с които ЕСП разговаря, изразиха одобрение за получената подкрепа, половината от тях изразиха желание за по-малко текучество на ръководителите на проекти.

52 Комисията също така подкрепя водещите проекти и възпроизвеждането на техните решения чрез специални услуги, предоставяни в контекста на групата „Градове с възможност за разрастване“ и Пазара на интелигентните градове. Въпреки че е създала групата „Градове с възможност за разрастване“ специално за подпомагане на водещите проекти, Пазарът на интелигентните градове ги предхожда. Той обслужва предимно градове и други заинтересовани страни, които не са част от консорциуми от водещи проекти.

53 Комисията е възложила тези услуги за подкрепа на два отделни консорциума от частни дружества, научноизследователски центрове и други субекти. Тези консорциуми изпълняват функциите на секретариат за двете услуги и заседават при необходимост, за да координират своите дейности.

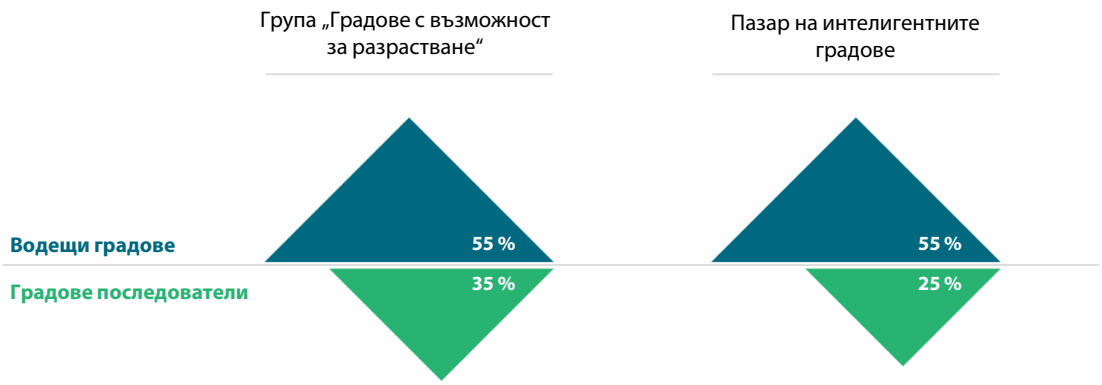
54 Секретариатът на групата „Градове с възможност за разрастване“ има за цел да оцени решенията, демонстрирани от водещите проекти, и да подпомогне тяхното възпроизвеждане в други проекти чрез:

- организиране на инициативи за споделяне на знания, насочени към градовете;
- предоставяне на финансова подкрепа за възпроизвеждане на доказаните решения;
- обединяване на специалисти и консултиране на градове.

55 Пазарът на интелигентните градове се състои от платформа за установяване на партньорства, която обединява градове, дружества, инвеститори и изследователи в подкрепа на пазарната реализация на решенията за интелигентни градове. Пазарът също така предоставя на градовете и на другите заинтересовани страни услуги за подкрепа, като например организиране на събития за изграждане на общности, обмен на най-добри практики и правни и финансови консултации.

56 Повече от половината включени в анкетата водещи градове са използвали услугите, предоставяни в контекста на групата „Градове с възможност за разрастване“ и Пазара на интелигентните градове. Това важи в по-малка степен за градовете последователи, включени в анкетата (вж. ***фигура 6***). Като цяло участващите градове са били доволни от общата подкрепа, предоставяна от групата „Градове с възможност за разрастване“, и Пазара на интелигентните градове.

Фигура 6 — Дял на водещите градове и градовете последователи, участващи в дейностите, организирани в контекста на групата „Градове с възможност за разрастване“ и Пазара на интелигентните градове

Източник: Анкета на ЕСП.

57 В отговорите на анкетата представителите на повечето градове заявиха, че са се ползвали по-скоро от обмена на опит с други градове и от придобиването на нови познания (т.е. чрез дейности за установяване на контакти, наставничество и изграждане на капацитет), отколкото от услугите, които им помагат да намерят частни инвеститори (като например пътуващи изложения или инструменти за установяване на партньорства) (вж. ***фигура 7***).

Фигура 7 — Дял на градовете, ползващи се от различните видове услуги за подкрепа

Източник: Анкета на ЕСП.

58 От създаването си през 2018 г. Пазарът на интелигентните градове е свързал приблизително 130 организатори на проекти в тази област (предимно градове) с частни инвеститори за инвестиции с общ размер, надхвърлящ 610 млн. евро. Поради различни причини обаче до настоящия момент нито водещите градове, нито градовете последователи са намерили частен инвеститор чрез платформата за установяване на партньорства на Пазара на интелигентните градове.

59 По време на събеседванията координаторите на проекти и представителите на градовете обясниха как дейностите, организирани в контекста на групата „Градове с възможност за разрастване“ и Пазара на интелигентните градове, са подпомогнали водещите проекти. Те също така заявиха, че:

- някои от проектните решения все още са на твърде ранен етап на развитие, за да привлекат финансиране в краткосрочен план, което е основна пречка за тяхното възпроизвеждане (вж. точка ***39***);
- тези дейности са помогнали на водещите градове и градовете последователи да споделят резултатите от своите проекти и да се свържат с други градове и заинтересовани страни в областта на интелигентните градове;
- че проявите за установяване на контакти и другите дейности действително са предоставили полезни контакти. Въпреки това някои от тези прояви не са били съсредоточени върху конкретните предизвикателства, технологии или сфери на приложение и не са дали практически резултати.

Недостатъци при оценяването и проследяването подкопават използването на водещите проекти

Недостатъци в рамката за мониторинг и оценка не дават възможност за измерване на въздействието на водещата програма

60 Ръководителите на проекти от CINEA, подпомагани от външни експерти, спазват стандартната рамка за мониторинг по „Хоризонт 2020“ и наблюдават водещите проекти само до техния край. Те оценяват докладите по проектите, извършват прегледи на проекти и организират посещения на място и виртуални срещи с бенефициенти по проектите.

61 Споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ обаче дават право на Комисията да оценява въздействието на водещите проекти пряко или чрез външни органи до пет години след тяхното приключване. Чрез подписването на споразумението за отпускане на безвъзмездна финансова помощ участниците в проектите се ангажират да предоставят на Комисията необходимата информация за извършването на тази оценка.

62 Точният обхват и съдържанието на такива оценки не са определени и не съществуват планове за извършването им. Въпреки че текущата окончателна оценка на „Хоризонт 2020“ обхваща водещата програма, не се очаква тя да бъде специално насочена към нея[5].

63 По водещите проекти има задължения за техническо докладване, за да се предостави информация за тяхното въздействие, като например повишена енергийна ефективност или намалено замърсяване на въздуха. Липсват обаче общи показатели за изпълнение (вж. точка ***24***) и стандартен подход за мониторинг на въздействието. Съответно докладваните данни не могат да бъдат напълно обобщени.

64 Секретариатът на групата „Градове с възможност за разрастване“ планира да оцени постигнатото въздействие от водещите проекти в областта на климата през 2025 г. В договора за предоставяне на услуги между CINEA и секретариата на групата обаче не е посочен обхватът и съдържанието на тази оценка.

65 Въпреки че възпроизвеждането на проектните решения е неразделна част от водещата програма и една от нейните основни цели (вж. точка ***31***), понастоящем Комисията не планира да оцени възпроизвеждането на решенията, демонстрирани от водещите проекти. Без такава оценка на практика ще бъде невъзможно:

- да се измери пълно и надеждно цялостното въздействие, постигнато от водещата програма, като същевременно се извлекат поуки от процеса на възпроизвеждане;
- да се направи разграничение между възпроизводимите решения и тези, които са станали неактуални, неустойчиви или не могат да бъдат възпроизведени по други причини.

---

[5] Член 32 от Регламент (ЕС) № 1291/2013.

Недостатъчната координация с мисията възпрепятства потенциала за възпроизвеждане на водещите проекти

66 Една от целите на мисията е да се увеличи мащабът и да се възпроизведат решенията, разработени в предишни програми за НИИ[6], включително, когато е приложимо, тези, произтичащи от водещата програма. Платформата на мисията (вж. точка ***10***) чрез своя набор от услуги за установяване на контакти и обучение между партньори, помага на мисията да постигне тази цел.

67 Мисията и нейната платформа могат да помогнат:

- на други градове извън съществуващата понастоящем общност от водещи градове и градове последователи да възпроизведат решенията по водещите проекти;

- на градовете в рамките на мисията да използват вече демонстрираните от водещите проекти решения и да се ползват от опита на водещите градове и градовете последователи.

68 Комисията е подбрала 112-те града в рамките на мисията единствено въз основа на техните характеристики и независимо от участието им в предишни програми на ЕС. Вследствие на това 51 от 120-те водещи града и градове последователи са обхванати и от мисията (вж. точка ***09***), а останалите не са.

69 Въпреки че се осъществява известно сътрудничество между групата „Градове с възможност за разрастване“ и платформата на мисията, в плана за изпълнение на мисията не се предвижда създаването на механизми за координация между двете услуги.

70 За да подпомогне работата на платформата на мисията, Съвместният изследователски център на Комисията е анализирал доказаните решения в областта на НИИ, свързани с неутралността на градовете по отношение на климата, включително проектите по „Хоризонт 2020“, и е оценил тяхната възпроизводимост. Въпреки че в анализа са били включени някои примери за решения, демонстрирани от водещите проекти, той не е имал за цел и не е предоставил на платформата на мисията пълна информация за постигнатите от водещата програма резултати.

---

[6] „100 неутрални по отношение на климата и интелигентни града до 2030 г. — план за изпълнение“, 29 септември 2021 г.

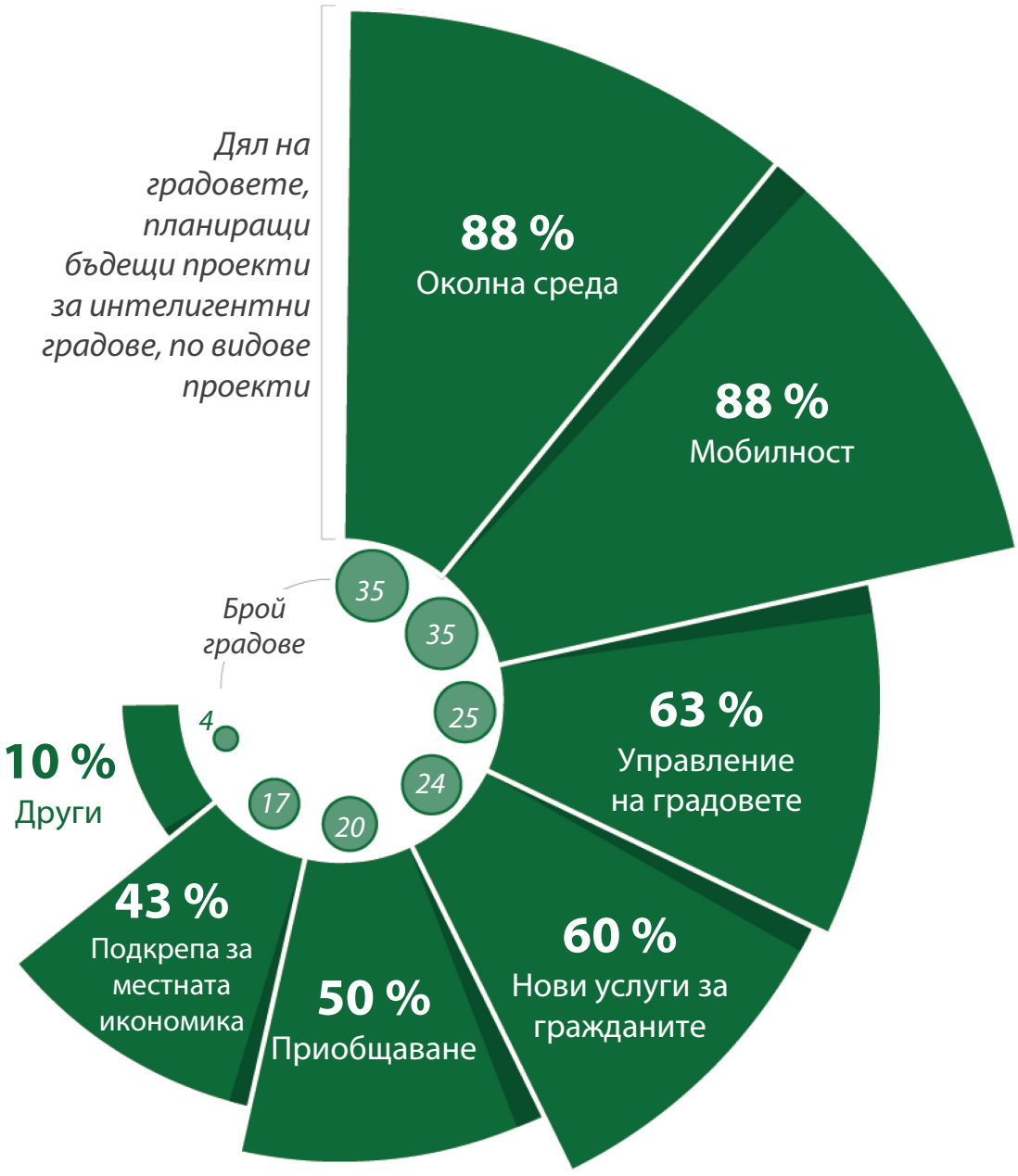
71 Настоящото равнище на координация между водещата програма и мисията не позволява пълното използване на опита, придобит от водещите градове и градовете последователи. То също така ограничава потенциала за възпроизвеждане на резултатите от водещите проекти извън техните консорциуми.

Финансирането от ЕС се е оказало ценно за градовете, но тези от тях в рамките на мисията нямат сигурност по отношение на общия размер на наличните средства от ЕС

72 Градовете в ЕС трябва да правят значителни инвестиции в НИИ и нова инфраструктура, за да станат по-интелигентни и да постигнат неутралност по отношение на климата. Ето защо размерът на ресурсите, предоставяни на градовете, представлява информация от съществено значение за разработването на планове за неутралност по отношение на климата и на свързаните с тях инвестиционни планове.

73 За периода до 2030 г. всички включени в анкетата водещи градове и градове последователи с изключение на един твърдят, че разполагат с планове за нови проекти за интелигентни градове. На ***фигура 8*** е показан делът на водещите градове и градовете последователи, които планират бъдещи проекти, по сфера на приложение, независимо от тяхното участие в мисията.

Фигура 8 — Дял на водещите градове и градовете последователи, които планират бъдещи проекти за интелигентни градове, по сфера на приложение

Източник: Анкета на ЕСП.

74 Средно всеки водещ град планира да инвестира приблизително 1,1 млрд. евро, а всеки град последовател — 400 млн. евро за осъществяването на такива проекти. В ***таблица 4*** са изброени трите основни източника на финансиране, които водещите градове и градовете последователи планират да използват за своите инвестиционни планове.

Таблица 4 — Основни източници на финансиране за бъдещите проекти за интелигентни градове на водещите градове и градовете последователи

Водещи градове	Градове последователи
Собствени ресурси	Национални/регионални публични средства
Средства от ЕС при пряко управление	Средства от ЕС при споделено управление
Национални/регионални публични средства	Средства от ЕС при пряко управление

Източник: Анкета на ЕСП.

75 Ангажираната от Комисията група от експерти, предоставящи подкрепа за разработването на мисията („комитетът на мисията“), е изчислила, че 100 европейски града със средно население от 100 000 души трябва да инвестират 96 млрд. евро, за да станат неутрални по отношение на климата до 2030 г.[7]

76 Общо 377 града са изразили интерес за участие в мисията. От тях 112 са отговаряли на изискванията на програмата и са станали градове в рамките на мисията. Тридесет и пет от тях са предоставили информация за капитала, който ще им бъде необходим за действията за неутралност по отношение на климата. Заявените искания възлизат общо на 112 млрд. евро и варират от 2,1 млрд. евро до 12 млрд. евро.

77 Прогнозните нужди от инвестиции на градовете (вж. точки ***74***—***76***) далеч надхвърлят финансирането, което ЕС е предоставил чрез „Хоризонт 2020“ и което може да предостави чрез „Хоризонт Европа“ или други свои инструменти за финансиране. Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации обаче играе ключова роля. Водещите градове и градовете последователи посочват, че програмата е помогнала на градовете:

- да установят международно сътрудничество с други градове и заинтересовани страни в областта на интелигентните градове (както посочват 67 % от включените в анкетата водещи градове и градове последователи);

[7] „100 неутрални по отношение на климата и интелигентни града до 2030 г. — план за изпълнение“, 29 септември 2021 г.

- да тестват нови градски технологии и решения, което не биха могли да направят чрез използване на други източници на финансиране (както посочват 53 % от включените в анкетата водещи градове);

- да участват в други проекти за НИИ благодарение на придобития опит и създадената международна мрежа от контакти (както посочват почти 60 % от интервюираните координатори на водещи проекти).

78 Понастоящем следните инструменти на ЕС за финансиране предоставят подкрепа на мисията при преследването на целта за постигане на 100 неутрални по отношение на климата града до 2030 г.:

- до момента по „Хоризонт Европа“ са публикувани специфични за мисията покани за представяне на предложения на обща стойност 254 млн. евро в рамките на работната програма за периода 2021—2022 г. и 105 млн. евро през 2023 г.;

- в публикуваните през септември 2022 г. покани за представяне на предложения по Механизма за свързване на Европа за проекти, свързани с трансевропейската транспортна мрежа, на обща стойност 5,12 млрд. евро се посочва, че в критерия за възлагане *„Приоритет и неотложност“* ще се взема предвид и участието в мисията[8];

- в поканата за представяне на предложения по програма LIFE за „Стратегически интегрирани проекти — действия по климата“ на стойност 30 млн. евро се посочва, че кандидатите могат да се насочат към градски решения, включително в контекста на мисията на ЕС за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове[9];

- до момента платформата на мисията е получила 140 млн. евро, 60 % от които са предназначени за финансиране на градски пилотни проекти в областта на НИИ.

- През 2023 г. чрез покана за представяне на предложения в рамките на Европейската инициатива за градовете на стойност 120 млн. евро се предоставя подкрепа за създаване на връзки с мисията.

---

[8] Покана за представяне на предложения „MCE 2 Транспорт“, 13 септември 2022 г.

[9] Покана за представяне на предложения „Опазване на природата и интегрирани проекти”, 6 май 2022 г.

79 Освен това 13 държави членки (България, Хърватия, Чехия, Гърция, Унгария, Италия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания и Швеция) са се ангажирали да включат в своите национални или регионални оперативни програми мерки, които допринасят за мисията.

80 В плана за изпълнение на мисията се посочва, че „Хоризонт Европа“ ще разполага с бюджет за постигане на неутралност по отношение на климата в градовете. В съответствие с регулаторната рамка на „Хоризонт Европа“ обаче този бюджет не се предоставя конкретно за 112-те града в рамките на мисията. Например при първия кръг от покани за представяне на предложения по „Хоризонт Европа“, насочени към градовете, едва 48 % от финансираните градове са включени в списъка от 112 града в рамките на мисията.

81 Същото се отнася за ресурсите по „Хоризонт 2020“, които до момента са предоставени от платформата на мисията в подкрепа на водени от градовете пилотни проекти и проекти за възпроизвеждане. Въпреки че правните ограничения, произтичащи от Регламента за програма „Хоризонт 2020“, са попречили на платформата на мисията да предостави своите ресурси конкретно на предварително определена група субекти, по „Хоризонт Европа“ няма да се прилага такова ограничение.

82 Комисията планира да предостави „знак на мисията“ на избраните 112 града в рамките на мисията. Това признание ще даде възможност за насочване на поканите на ЕС за представяне на предложения, в които той изрично се споменава в процедурите им за възлагане. Все още обаче няма информация за начина, по който ще функционира знакът на мисията, и за кои програми за финансиране ще се прилага.

83 Комитетът на мисията е посъветвал Комисията да създаде нов механизъм за кредитиране и смесено финансиране (съчетаване на финансови инструменти и безвъзмездна финансова помощ), съфинансиран от „Хоризонт Европа“ и InvestEU, в подкрепа на градовете в рамките на мисията. Понастоящем Комисията обсъжда потенциалното му стартиране с ЕИБ. Съгласно плана за изпълнение на мисията обаче подобен инструмент няма да се реализира преди 2024 г.

84 ЕСП отбелязва, че за амбициозната цел за постигане на неутралност по отношение на климата в 100 града в ЕС до 2030 г. са необходими значителни усилия и широкообхватни способстващи действия. Въпреки че само по себе си е недостатъчно, финансирането от ЕС може значително да допринесе за разработването и изпълнението на планове за неутралност по отношение на климата на градовете в рамките на мисията. Освен специално предназначеното за мисията финансиране по програмите „Хоризонт 2020“ и „Хоризонт Европа“, градовете в рамките на тази мисия обаче нямат сигурност по отношение на ресурсите (публични и частни), които Комисията ще им предостави, и по отношение на начините, по които те могат да бъдат осигурени.

Заключения и препоръки

Заключения

85 Общото заключение на ЕСП е, че водещата програма е била от полза за участващите градове, като е подкрепила усилията им да станат по-интелигентни чрез внедряване на съответните решения. Въпреки това липсата както на публично (от ЕС и национално), така и на частно финансиране възпрепятства възпроизвеждането на тези решения. Освен това има риск придобитият от участващите градове опит да не се използва в достатъчна степен предвид настоящото равнище на координация между водещата програма и мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове.

86 ЕСП установи, че Комисията е разработила добре водещата програма. В съответствие със съвместния и междусекторен характер на проектите за интелигентни градове водещата програма е предоставила подходяща рамка за обединяване на заинтересованите страни и за демонстриране на технологии от различни области, които са близки до пазара (вж. точки ***18***—***22***).

87 Програмата обаче е била част от множество разнородни инструменти на ЕС за финансиране и други инициативи, за които е липсвала цялостна стратегия и подходяща координация. В нея не са били определени също така показатели и цели за глобалното въздействие. В това отношение ЕСП установи, че мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове разполага с количествени показатели и цели и е предназначена да координира различните инициативи на ЕС в областта на интелигентните градове и градското развитие. Твърде рано е обаче да се оцени нейното въздействие (вж. точки ***23***—***30***).

88 По приключените водещи проекти са постигнати осезаеми резултати и са изпълнени по-голямата част от очакваните цели. По някои проекти са започнали да се възпроизвеждат решения за интелигентни градове в рамките на проектните консорциуми, но този процес се натъква на значителни пречки, по-специално поради липсата както на публично, така и на частно финансиране (вж. точки ***31***—***40***).

89 Водещите проекти са се изпълнявали в сложна и постоянно променяща се среда и са срещнали редица предизвикателства, особено при ангажирането на гражданите. Това е допринесло за промени и значителни забавяния на редица дейности по проектите, което е довело до многобройни изменения на споразуменията за отпускане на безвъзмездна финансова помощ и се е отразило върху навременното внедряване на някои решения за интелигентни градове (вж. точки ***41***—***50***).

90 Комисията е предоставяла подкрепа на водещите проекти, която участващите градове като цяло са оценили. До момента обаче градовете не са успели да привлекат частни инвестиции чрез създадената от Комисията специална услуга за предоставяне на подкрепа (вж. точки ***51***—***59***).

91 ЕСП установи, че чрез рамката на Комисията за мониторинг и оценка не може да се измери правилно цялостното въздействие, постигнато от водещата програма, поради липсата на:

- планове за оценка на степента, в която се възпроизвеждат решенията за интелигентни градове;
- стандартен начин за измерване и докладване на въздействието с общи показатели за изпълнение за всички проекти (вж. точки ***60***—***65***).

92 Мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове би могла да подпомогне пълното използване на резултатите от водещите проекти и потенциалното възпроизвеждане на разработените по тях решения. В замяна градовете, които участват в мисията, биха могли да се ползват от опита на водещите градове и градовете последователи. Въпреки това настоящото равнище на координация между водещите проекти и мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове и липсата на планове за извършване на оценка на възпроизвеждането възпрепятстват пълното използване на резултатите от водещите проекти и потенциалното възпроизвеждане на техните решения (вж. точки ***66***—***71***).

93 Бъдещите нужди от инвестиции на градовете в ЕС в проекти за интелигентни градове и неутралност по отношение на климата далеч надхвърлят сумите, които ЕС може да предостави чрез своя набор от инструменти за финансиране. Инструментите на ЕС за финансиране като водещата програма обаче носят ползи за градовете в ЕС, като им помагат да обменят опит в международен план, да демонстрират иновативни решения и да участват в други проекти за научни изследвания и иновации (вж. точки *72*—*77*).

94 Поради тази причина финансирането от ЕС, наред с другите действия, играе важна роля за улесняване на постигането на целите на мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове. Понастоящем обаче градовете, които участват в мисията, нямат сигурност относно ресурсите, които Комисията ще им предостави, и начините, по които те могат да бъдат осигурени (вж. точки *78*—*84*).

Препоръки

Препоръка 1 — Оценка на възможностите за финансиране на градовете в рамките на мисията

Комисията следва:

а) да анализира капацитета на градовете, участващи в мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове, да обединяват публично и частно финансиране в достатъчен размер, включително финансиране от ЕС, за да постигнат целите си за неутралност по отношение на климата;

б) да увеличи предоставяната на градовете подкрепа, когато бъдат установени слабости по отношение на финансирането, които биха могли да застрашат постигането на целите на мисията, като обърне специално внимание на полезните взаимодействия с националните и регионалните източници на финансиране и частните инвестиции.

Целеви срок за изпълнение — 2024 г.

Препоръка 2 — Осигуряване на участие на гражданите

За да се увери, че гражданите участват в достатъчна степен в бъдещи проекти за градски иновации, финансирани по „Хоризонт Европа“, Комисията следва:

а) при изготвянето на работните програми по „Хоризонт Европа“ съвместно с държавите членки, да следи за това в тях да се предвиждат адекватно участие от страна на гражданите и дейности за съвместно планиране;

б) да осигури на проектите достатъчна гъвкавост за предприемане на дейности за ангажиране на гражданите в началото на проектите и впоследствие да включи в тях резултатите от тези дейности.

Целеви срок за изпълнение — 2024 г.

Препоръка 3 — Извършване на оценка на възпроизвеждането на резултатите

След като всички водещи проекти бъдат завършени, Комисията следва да прецени дали резултатите от тях са били възпроизведени, както и да включи тези резултати в дейностите на платформата на мисията.

Целеви срок за изпълнение — 2026 г.

Препоръка 4 — Подобряване на координирането на водещата програма с мисията на „Хоризонт Европа“

Комисията следва да засили координацията между водещата програма и предоставяните по нея услуги за подкрепа и мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове, като включи водещите градове и градовете последователи в дейностите за установяване на контакти и обучение между партньори, планирани в рамките на платформата на мисията.

Целеви срок за изпълнение — 2024 г.

Настоящият доклад беше приет от Одитен състав IV с ръководител Mihails Kozlovs — член на Европейската сметна палата, в Люксембург на 19 септември 2023 г.

За Европейската сметна палата

Tony Murphy
Председател

Приложения

Приложение I — Списък на водещите проекти по „Хоризонт 2020“

Акроним на проекта	Безвъзмездна финансова помощ от „Хоризонт 2020“(*)	Общи разходи(*)	Начална дата	Първоначална дата на приключване	Действителна дата на приключване	Водещи градове	Градове последо-ватели	Други партньори
ATELIER	19 608 евро	21 895 евро	1.11.2019 г.	31.10.2024 г.	31.10.2024 г.(**)	2	6	22
CityxChange	20 000 евро	23 939 евро	1.11.2018 г.	31.10.2023 г.	31.10.2023 г.(**)	2	5	25
GrowSmarter	24 821 евро	35 802 евро	1.1.2015 г.	31.12.2019 г.	31.12.2019 г.	3	5	32
IRIS	17 997 евро	20 864 евро	1.10.2017 г.	30.9.2022 г.	31.3.2023 г.	3	4	39
MAKING-CITY	18 090 евро	19 984 евро	1.12.2018 г.	30.11.2023 г.	30.11.2023 г.(**)	2	6	26
MAtchUP	17 418 евро	19 426 евро	1.10.2017 г.	30.9.2022 г.	30.9.2023 г.(**)	3	4	21
mySMARTLife	18 656 евро	21 156 евро	1.12.2016 г.	30.11.2021 г.	30.9.2022 г.	3	3	24
POCITYF	19 998 евро	22 182 евро	1.10.2019 г.	30.9.2024 г.	30.9.2024 г.(**)	2	6	40
REMOURBAN	21 542 евро	24 755 евро	1.1.2015 г.	31.12.2019 г.	30.6.2020 г.	3	2	17
REPLICATE	24 965 евро	29 268 евро	1.2.2016 г.	31.1.2021 г.	31.1.2021 г.	3	3	36
RESPONSE	19 820 евро	23 558 евро	1.10.2020 г.	30.9.2025 г.	30.9.2025 г.(**)	2	2	49
Ruggedised	17 693 евро	19 343 евро	1.11.2016 г.	31.10.2021 г.	31.10.2022 г.	3	3	29
Sharing Cities	24 754 евро	28 000 евро	1.1.2016 г.	31.12.2020 г.	31.12.2021 г.	3	3	30
SmartEnCity	27 890 евро	31 479 евро	1.2.2016 г.	31.7.2021 г.	31.7.2022 г.	3	2	33
Smarter together	24 743 евро	29 699 евро	1.2.2016 г.	31.1.2021 г.	31.7.2021 г.	3	5	29
SPARCs	19 701 евро	23 852 евро	1.10.2019 г.	30.9.2024 г.	30.9.2024 г.(**)	2	5	24
STARDUST	17 940 евро	20 686 евро	1.10.2017 г.	30.9.2022 г.	31.3.2024 г.(**)	3	4	24
Triangulum	25 421 евро	29 508 евро	1.2.2015 г.	31.1.2020 г.	31.1.2020 г.	3	4	15
ОБЩО	**381 057 евро**	**445 399 евро**				**48**	**72**	**515**

(*) В хиляди евро.

(**) Очаквани дати на приключване.

Приложение II — Списък на водещите градове и градовете последователи

Държава	Вид	Град
Държави от ЕС		
AT — Австрия	Водещ град	Виена
	Град последовател	Грац
BE — Белгия	Град последовател	Брюксел, Остенде, Серен
BG — България	Град последовател	Асеновград, Бургас, Габрово, Смолян, София, Видин
CZ — Чехия	Град последовател	Бърно, Кладно, Писек, Прага
DE — Германия	Водещ град	Дрезден, Хамбург, Кьолн, Мюнхен
	Водещи градове и градове последователи[10]	Лайпциг
	Град последовател	Есен
DK — Дания	Водещ град	Сондерборг
	Град последовател	Копенхаген, Видовре
EE — Естония	Водещ град	Тарту
	Град последовател	Въру
EL — Гърция	Град последовател	Александруполис, Йоанина, Кифисия, Кожани, Кайляри (Птолемаида)
ES — Испания	Водещ град	Барселона, Билбао, Памплона, Сан Себастиан, Валенсия, Валядолид, Витория-Гастейс
	Град последовател	Гранада, Леон, Паленсия, Сабадел, Санта Крус де Тенерифе, Сантяго де Компостела, Сестао, Сарагоса
FI — Финландия	Водещ град	Еспоо, Хелзинки, Оулу, Тампере, Турку
	Град последовател	Керава, Вааса

[10] Лайпциг е град последовател по проекта Triangulum и водещ град по проекта SPARCs.

Държава	Вид	Град
FR — Франция	Водещ град	Дижон, Лион, Нант, Ница
	Град последовател	Бордо
HR — Хърватия	Град последовател	Риека
HU — Унгария	Град последовател	Будапеща, Мишколц, Уйпещ
IE — Ирландия	Водещ град	Лимерик
	Град последовател	Корк
IT — Италия	Водещ град	Бари, Флоренция, Милано, Тренто
	Град последовател	Басано дел Грапа, Лече, Парма, Венеция
LV — Латвия	Град последовател	Рига
MT — Малта	Град последовател	Валета
NL — Нидерландия	Водещ град	Алкмар, Амстердам, Айндховен, Грьонинген, Ротердам, Утрехт
PL — Полша	Град последовател	Краков, Люблин, Бидгошч, Гданск, Варшава
PT — Португалия	Водещ град	Евора, Лисабон
	Град последовател	Мая, Матузинюш, Порто
RO — Румъния	Град последовател	Алба Юлия, Ботошани, Клуж-Напока, Фокшани, Сучава
SE — Швеция	Водещ град	Гьотеборг, Стокхолм, Умео
SI — Словения	Град последовател	Целе
SK — Словакия	Град последовател	Братислава, Тренчин
Държави извън ЕС		
CH — Швейцария	Град последовател	Лозана
IL — Израел	Град последовател	Херцлия
IS — Исландия	Град последовател	Рейкявик

Държава	Вид	Град
MK — Северна Македония	Град последовател	Скопие
NO — Норвегия	Водещ град	Ставангер, Трондхайм
TR — Турция	Водещ град	Анталия, Тепебаши
	Град последовател	Кадъкьой, Нилюфер
UA – Украйна	Град последовател	Лвов, Северодонецк
UK — Обединено кралство	Водещ град	Бристъл, Глазгоу, Лондон, Манчестър, Нотингам
	Град последовател	Дери

Приложение III — Анкета сред участниците във водещи проекти

Одитът включваше анкета сред всички участници във водещи проекти. Бяха разработени три въпросника, насочени конкретно към водещите градове, градовете последователи и другите партньори по водещите проекти, включително университети, научноизследователски центрове и частни дружества. Въпросниците дадоха възможност на ЕСП да събере информация за опита и мненията, които не могат да бъдат получени пряко по друг начин и са необходими за одита. Тази дейност допринесе за заключенията на ЕСП относно вида на въведените решения за интелигентни градове, пречките пред тяхното възпроизвеждане, предизвикателствата пред градовете, предоставената от Комисията подкрепа на градовете и техните планове за бъдещи проекти за интелигентни градове.

Анкетата на ЕСП беше проведена от 31 октомври до 25 ноември 2022 г. ЕСП получи отговори от 20 водещи града (от популация от 48), 20 града последователи (от популация от 72) и 52 други партньори по проектите (от популация от 515). Одиторите не направиха заключения на базата на отговорите на другите партньори по проектите поради ниския процент на отговорилите от тази група участници в анкетата.

Приложение IV — Инициативи със и за градовете за периода 2014—2020 г., получаващи подкрепа от Комисията

Инициатива	Управляващ/наблюдаващ орган
Инициатива за кръгови градове и региони, част от Плана за действие за кръгова икономика	RTD
Инициатива „Градска наука“	JRC, RTD, REGIO, EAC, CINEA, EASME (Изпълнителна агенция за малките и средните предприятия)
Общност за обмен на практики за градовете (CoP-CITIES)	JRC, RTD, REGIO
Споразумение на кметовете за климата и енергетиката	ENER, CLIMA
„Творческа Европа“	EAC
Обзор на градовете на културата и творчеството	JRC
„Цифров единен пазар“	CNECT
Обсерватория за градска мобилност ELTIS	MOVE
Проверка на екологичните технологии	JRC
План за действие на ЕС за кръгова икономика (2015 г.)	ENV
Стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата — ADAPT	CLIMA
Тематична страница на ЕС за градовете (Единен портал за градовете) ('ONE-STOP-SHOP' portal for cities)	REGIO
Награди „Европейска зелена столица“ и „Европейско зелено листо“	ENV
Европейско партньорство за иновации „Интелигентни градове и общини“	ENER, MOVE, CNECT
Специална уеб страница на Евростат за статистически данни за градовете	ESTAT
Споразумение за зелен град	ENV

Инициатива	Управляващ/наблюдаващ орган
Инициативи, получаващи подкрепа по „Хоризонт 2020“	
BRIDGE за проекти за интелигентни мрежи, съхранение на енергия, острови и цифровизация (BRIDGE for Smart Grid, Energy Storage, Islands, and Digitalisation projects)	ENER, CINEA
BUILD UP, Европейски портал за енергийна ефективност в сградите	EASME/CINEA
CIVITAS	RTD
Схема ЕНП-NET за съвместно финансиране на електрическа мобилност в Европа (ERA-NET Cofund Electric Mobility Europe)	EAC
Espresso (системен подход към стандартизацията с цел укрепване на интелигентните градове и общини) (Espresso — systEmic standardisation apPRoach to Empower Smart citieS and cOmmunities)	RTD
Награда „Европейска столица на иновациите“ (iCapital)	RTD
Европейски механизъм за градовете (EUCF) (European City Facility (EUCF)	RTD
Европейски платформи за технологии и иновации (European Technology and Innovation Platform), по-специално в областите „Отопление и охлаждане на основата на енергия от възобновяеми източници“ (Renewable Heating and Cooling) и „Интелигентни мрежи за енергиен преход“ (Smart Networks for Energy Transition)	RTD, ENER
Европейски платформи за технологии (European Technology Platforms), по-специално Европейската платформа за строителни технологии (European Construction Technology Platform)	RTD
FOOD 2030 — Градове за трансформация на продоволствената система	RTD, MOVE

Инициатива	Управляващ/наблюдаващ орган
Публично-частни партньорства по „Хоризонт 2020“, по-специално „Енергийно ефективни сгради“ и европейска инициатива за „зелени превозни средства“	RTD
Програма по „Хоризонт 2020“ „Интелигентни градове и общини“ (включително водещата програма (Lighthouse programme)	RTD
Големи демонстрационни проекти (иновативни дейности) (Large Demonstration Projects (Innovation Actions)	CINEA
Водещи позиции при базовите и промишлените технологии (Leadership in Enabling and Industrial Technologies)	EASME
Платформи, общност и база от доказателства за природосъобразни решения (Nature-based Solutions Platforms, Community and Evidence Base) — платформа Thinknature, платформа Oppla, подпомагана по 7РП, и рамка за оценка Eklipse	
Prospect — изграждане на капацитет за градовете и регионите (Prospect — Capacity building for cities and regions)	CINEA
Обществено предизвикателство „Интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт“ — градска мобилност (Societal Challenge ‘Smart, Green and Integrated Transport’ — Urban Mobility)	CINEA
Предизвикателство „Интелигентни градове“ (Intelligent Cities Challenge)	GROW
Програми за международно сътрудничество	
Секторен диалог между ЕС и Бразилия за устойчиви градове и природосъобразни решения (EU-BRAZIL Sector Dialogue on R&I for Sustainable Cities and Nature-based Solutions)	RTD
Сътрудничество между ЕС и CELAC в областта на устойчивата урбанизация (EU-CELAC Cooperation on sustainable urbanisation)	RTD

Инициатива	Управляващ/наблюдаващ орган
ЕС — КИТАЙ — Водеща инициатива за устойчива урбанизация (EU-CHINA — Sustainable Urbanisation Flagship Initiative)	RTD
ЕС — САЩ — Туининг програма за НИИ в областта на градската логистика (EU-USA Twinning programme in R&D in Urban Logistics)	RTD, MOVE
Международно сътрудничество в областта на градската мобилност (SOLUTIONS, UEMI) (International Cooperation in the field of Urban Mobility (SOLUTIONS, UEMI)	RTD, MOVE
Международно градско сътрудничество (IUC)	REGIO, FPI
Инициатива за съвместно планиране „Градската Европа“ (финансирана от ERANET SUGI и ENUTC)	RTD
Платформа за обмен на знания (ПОЗ)	RTD, Европейски комитет на регионите
Програма LIFE	ENV
Общност Living-in.eu	CNECT
Многостепенно гражданско пространство за градски изследвания и иновации (Multilevel Third Space for Systemic Urban Research & Innovation)	RTD
Информационна система за интелигентни градове (Smart Cities Information System)	ENER
Пазар на интелигентните градове (Smart Cities Marketplace) — резултат от сливането на Европейското партньорство за иновации „Интелигентни градове и общини“ с информационната система за интелигентни градове	ENER
Общност за социални иновации (ОСИ) (Social Innovation Community (SIC) със специално позоваване на нейната работа в областта „Градове и регионално развитие“ (Cities and regional development)	RTD
Стратегически план за енергийните технологии и инициатива за 100 области с положителен енергиен баланс (Strategic Energy Technology Plan and the 100 Positive Energy District Initiative)	RTD, ENER

Инициатива	Управляващ/наблюдаващ орган
Полезни взаимодействия между „Хоризонт 2020“ и европейските структурни и инвестиционни фондове (устойчиво градско развитие) (Sustainable Urban Development)	RTD, REGIO
Седма програма за действие за околната среда	ENV
Общности за знания и иновации (ОЗИ) на Европейския институт за иновации и технологии (EIT), по-специално: ОЗИ „Иновативна енергетика“ (Innoenergy KIC), ОЗИ „Климат“ (Climate-KIC) и ОЗИ „Градска мобилност“ (Urban Mobility KIC)	EIT
Система за наблюдение и информация относно научните изследвания и иновациите в транспорта (Transport Research and Innovation Monitoring and Information System)	MOVE, RTD, JRC
Urbact	REGIO

Съкращения

ЕИБ: Европейска инвестиционна банка

НИИ: Научни изследвания и иновации

CINEA: Европейска изпълнителна агенция за климата, инфраструктурата и околната среда

INEA: Изпълнителна агенция за иновации и мрежи

Речник на термините

„Хоризонт Европа“: Програма на ЕС за финансиране на научни изследвания и иновации за периода 2021—2027 г.

„Хоризонт 2020“: Програма на ЕС за финансиране на научни изследвания и иновации за периода 2014—2020 г.

Европейски структурни и инвестиционни фондове: Петте основни фонда на ЕС, които заедно подпомагат икономическото развитие в целия ЕС в периода 2014—2020 г.: Европейският фонд за регионално развитие, Европейският социален фонд, Кохезионният фонд, Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейският фонд за морско дело и рибарство.

Оперативна програма: Рамка за изпълнение на финансираните от ЕС проекти в областта на политиката на сближаване за определен период, която отразява приоритетите и целите, установени в споразуменията за партньорство между Комисията и отделните държави членки.

Пряко управление: Управление на фонд или програма на ЕС само от Комисията, за разлика от споделеното управление или непрякото управление.

Споделено управление: Метод за изпълнение на бюджета на ЕС, при който, за разлика от прякото управление, Комисията делегира на държавите членки задачи по изпълнението, като същевременно запазва цялостната отговорност.

eGrants: Онлайн платформа на Комисията за управление на цялостния цикъл на отпускане и усвояване на безвъзмездна финансова помощ от ЕС за научни изследвания.

InvestEU: Механизъм за мобилизиране на частни инвестиции по проекти от стратегическо значение за ЕС.

LIFE: Финансов инструмент, който подпомага изпълнението на политиката на ЕС в областта на околната среда и климата чрез съфинансиране на проекти в държавите членки.

Отговори на Комисията

https://www.eca.europa.eu/bg/publications/sr-2023-24

Хронология

https://www.eca.europa.eu/bg/publications/sr-2023-24

Одитен екип

Специалните доклади на Европейската сметна палата представят резултатите от нейните одити на политики и програми на ЕС или теми, свързани с управлението, в конкретни бюджетни области. ЕСП подбира и разработва одитните си задачи така, че те да окажат максимално въздействие, като отчита рисковете за изпълнението или съответствието, проверявания обем приходи или разходи, предстоящите промени, както и политическия и обществения интерес.

Настоящият одит на изпълнението беше извършен от Одитен състав IV, специализиран в областта на пазарната регулация и конкурентоспособната икономика, с ръководител Mihails Kozlovs — член на ЕСП. Одитът беше ръководен от члена на ЕСП Ildikó Gáll-Pelcz със съдействието на Kinga Bara — ръководител на нейния кабинет, и Zsolt Varga — аташе в кабинета; John Sweeney — главен ръководител; Marco Montorio — ръководител на задача; Christian Detry, Maria Echanove, Alvaro Garrido-Lestache Angulo, Maria Isabel Quintela и Радостина Симеонова — одитори. Michael Pyper предостави езикова подкрепа.

Ildikó Gáll-Pelcz

Kinga Bara

Zsolt Varga

John Sweeney

Marco Montorio

Christian Detry

Maria Echanove

Alvaro Garrido-Lestache Angulo

Maria Isabel Quintela

Michael Pyper

АВТОРСКИ ПРАВА

© Европейски съюз, 2023 г.

Политиката на ЕСП относно повторната употреба е определена в Решение № 6-2019 на Европейската сметна палата относно политиката за свободно достъпни данни и повторната употреба на документи.

Освен ако не е посочено друго (напр. в отделни известия за авторските права), създаденото от ЕСП съдържание, притежавано от ЕС, е лицензирано по Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Това означава, че като правило повторната употреба е позволена, при условие че са посочени първоначалните източници и всички извършени промени. Лицето, което използва информацията на ЕСП повторно, следва да не изменя първоначалния смисъл или послание на документите. ЕСП не носи отговорност за последствия, възникнали в резултат на повторното използване.

Необходимо е да се получи допълнително разрешение в случаите, когато дадено съдържание изобразява разпознаваеми частни лица, например на снимки на персонала на ЕСП, или когато е включено съдържание на трети страни.

В случаите, когато е получено такова разрешение, то отменя и заменя горепосоченото общо разрешение и ясно посочва всички ограничения при използването.

За използването или възпроизвеждането на съдържание, което не е собственост на ЕС, може да е необходимо да се потърси разрешение директно от носителите на авторските права.

Снимка каре 2 — © Roel Massink (координатор на проект IRIS за интелигентни градове), 2023 г.

Софтуер или документи, обхванати от правата на индустриална собственост, като патенти, търговски марки, регистрирани дизайни, лого и наименования, са изключени от политиката на ЕСП за повторно използване.

Уебсайтовете на всички институции на Европейския съюз, включени в домейна europa.eu, съдържат препратки към сайтове на трети страни. Тъй като ЕСП не контролира съдържанието им, моля, запознайте се с тяхната политика за поверителност на данните и с политиката за авторските права.

Използване на логото на ЕСП

Логото на ЕСП не може да бъде използвано без предварително разрешение.

HTML	ISBN 978-92-849-0966-7	ISSN 1977-5814	doi: 10.2865/181629	QJ-AB-23-024-BG-Q
PDF	ISBN 978-92-849-0934-6	ISSN 1977-5814	doi: 10.2865/918367	QJ-AB-23-024-BG-N

Европейската сметна палата (ЕСП) разгледа въпроса дали водещата програма на „Хоризонт 2020“ е помогнала на градовете в ЕС да станат по-интелигентни, както и дали Комисията е приложила извлечените поуки към мисията на „Хоризонт Европа“ за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове („мисията“).
Водещата програма е довела до конкретни решения и е подпомогнала участващите градове. Въпреки това липсата на координация с други инициативи на ЕС, по-конкретно с мисията за неутрални по отношение на климата и интелигентни градове и с допълнителните източници на публично и частно финансиране, може да създаде несигурност за по-широкото възприемане на решенията за интелигентни градове.
ЕСП отправя препоръка към Комисията да направи оценка на финансовия капацитет на градовете, участващи в мисията, и да предприеме мерки за преодоляване на установените слабости; да осигури участие на гражданите в бъдещи демонстрационни проекти за градско развитие; да оцени доколко се възпроизвеждат решенията на водещата програма; и да засили координацията на водещата програма с мисията.

Специален доклад на Европейската сметна палата съгласно член 287, параграф 4, втора алинея от ДФЕС.

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА

Служба за публикации на Европейския съюз

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Тел. +352 4398-1

За запитвания: eca.europa.eu/bg/Pages/ContactForm.aspx
Уебсайт: eca.europa.eu
Туитър: @EUAuditors